

УДК 338.242.2
JEL M41

СОЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Г. Сиротюк, к. е. н., К. Янковська, к. е. н.
Львівський національний аграрний університет

<https://doi.org/10.31734/economics2018.25.159>

Постановка проблеми. Останнім часом посилюються вимоги світового співтовариства до соціального аспекту діяльності компаній. Для забезпечення стійкого розвитку соціальну відповідальність бізнесу належить розглядати нарівні з розвинутою економічною інфраструктурою, проектами інноваційного розвитку, політичною стабільністю тощо. Одним із важливих інструментів покращання діяльності підприємств у контексті соціальної відповідальності є підготовка соціальної (нефінансової) звітності, використання якої дає змогу збільшувати зацікавленість стейкхолдерів у діяльності підприємства. Це особливо важливо для тих підприємств, які в майбутньому планують розширити свою діяльність, налагодити ділову співпрацю з транснаціональними компаніями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми впровадження в практику соціальної звітності в Україні досліджували Т. Бочуля, В. Воробей, І. Журовська, М. Корягін, П. Куцик, О. Любашева, О. Сушенко та багато інших. При цьому питання формування соціальної звітності, що допомагає оцінити бізнес з позиції дотримання принципів сталого розвитку, є недостатньо вивченими і вимагають наукових пошуків у зазначеному напрямі.

Постановка завдання. Ми ставили завдання дослідити сучасні підходи до формування соціальної звітності в процесі реалізації концепції сталого розвитку суб'єктів господарювання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Для ефективного ведення бізнесу в умовах економічної нестабільності актуальним є дослідження проблем сталого розвитку. Сталий розвиток підприємства – процес постійних змін, які спрямовані на підвищення потенціалу підприємства, задоволення його потреб і досягнення стратегічних цілей.

Важливим індикатором, що узагальнює поступове просування нашої країни до досягнення сталого розвитку, є Індекс людського розвитку (ІЛР), який ООН оприлюднює у щорічному звіті з розвитку людства. Цей індекс є інтегральним показником для міждержавного порівняння і вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості й довголіття як основних характеристик людського потенціалу досліджуваної території. В останньому рейтингу 2016 р. Україна займала 84-те місце. Експерти віднесли державу до країн із високим ІЛР. Проте динаміка показників погіршується, про що свідчить втрата трьох позицій у рейтингу порівнянн з 2015 р. (рис. 1).

Концепція сталого розвитку спрямована на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних складових. Однак баланс економічних, соціальних та екологічних аспектів процвітання і благополуччя людини постійно порушується, що вказує на необхідність розвитку та поглиблення концепції сталого розвитку в нашій країні.

Особливо пріоритетним на сьогодні має стати дотримання принципів соціальної відповідальності бізнесу і як наслідок поширення закордонного досвіду складання соціальної звітності.

Дослідники В. Воробей та І. Журовська зазначають, що соціальна звітність – це «документально оформлена сукупність даних комерційної організації, що відображає середовище існування компанії, принципи та методи співпраці з групами впливу, результати діяльності компанії в економічній, соціальній та екологічній сферах життя суспільства» [2, с. 6].

Учені М. Корягін та П. Куцик вважають, що нефінансова звітність забезпечує надання інформації про соціальну, екологічну, інноваційну, венчурну та інші види діяльності за допомогою спеціального набору показників [3, с. 88].

Натомість Т. Бочуля зауважує, що нефінансова звітність надає релевантні дані про етику бізнесу, ділову стратегію, участь у соціальній та екологічній політиці розвитку суспільства й економіки відповідно до різних методик і форм розкриття інформації [1, с. 98].

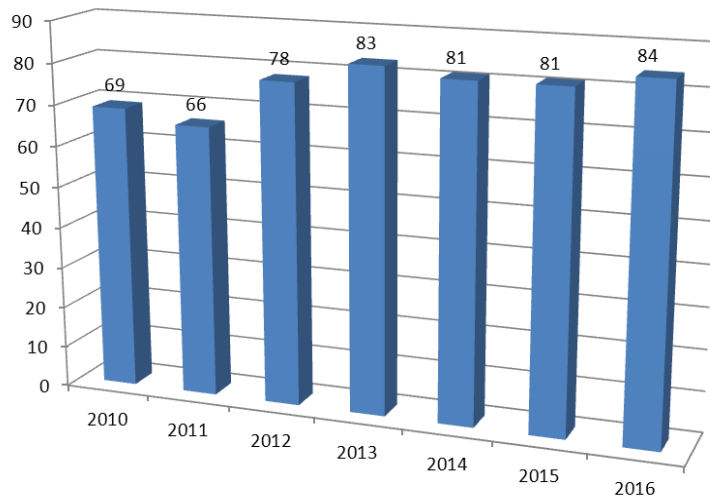

Рис. 1. Україна у рейтингу ООН за Індексом людського розвитку*.

*Складено авторами за даними [5].

Звідси можемо стверджувати, що соціальна звітність – це звіти компаній, що містять не тільки інформацію про результати економічної діяльності, а й соціальні та екологічні показники. Така звітність є публічною і розглядається як інструмент інформування стейкхолдерів компанії (акціонерів, співробітників, партнерів, клієнтів і суспільства) про те, як і якими темпами компанія реалізує закладені у своїх стратегічних планах розвитку цілі щодо економічної сталості, соціального добробуту та екологічної стабільності.

Підготовка соціального звіту об'єднує різні групи співробітників, які вчаться працювати з новими форматами даних і аналізувати інформацію. Окрім того, соціальна звітність – це додатковий PR для компанії, а також можливість отримати зворотний зв'язок як від працівників компанії, так і інших стейкхолдерів.

У світовій практиці кожна країна має свої підходи до формування соціальної звітності. Найпоширенішими форматами є «Звіт про прогрес» і нефінансова звітність за системою Global Reporting Initiative (GRI).

Подають таку звітність у різних форматах:

1. Звіт зі сталого розвитку (складається відповідно до вимог стандарту GRI);
2. Звіт із прогресу (відображається стан виконання принципів Глобального договору ООН);
3. Окремий соціальний звіт – за довільною структурою і показниками, які компанія обирає самостійно.

Звіт зі сталого розвитку є одним із найпоширеніших форматів нефінансової звітності, він допомагає виявити ризики компанії та можливості для її подальшого розвитку. З'явилися такі звіти наприкінці 90-х років минулого століття,

проте їхня кількість була незначною. На сьогодні, з вдосконаленням принципів і показників стандарту, кількість звітів постійно зростає.

У розвинених країнах світу близько 80 % публічних нефінансових звітів у світі складаються з використанням стандартів GRI. Систему звітності GRI компанії застосовують як основу розкриття інформації про результати забезпечення сталого розвитку. При цьому з новим форматом стандарту GRI, який розроблений на основі Інструкції GRI G4, створювати звітність у сфері стійкого розвитку стає легше і зрозуміліше. Новий стандарт мав повністю замінити Інструкцію GRI G4 до 1 липня 2018 року. У розробці нових стандартів GRI брали участь багато зацікавлених осіб, а саме представники бізнесу, урядових організацій, профспілок, інвесторів, громадянського суспільства, фахівців-практиків із наукових кіл і сфери сталого розвитку, а також співробітники Глобальної ради за стандартами в галузі сталого розвитку (GSSB).

У 2016 р. Асоціація сертифікованих бухгалтерів (ACCA) і Рада зі стандартів розкриття інформації про екологічний вплив (CDSB) опублікували звіт про дослідження у сфері різних ініціатив звітності зі сталого розвитку. Його розробники зауважили, що нині є безліч добровільних та обов'язкових звітів, які розкривають користувачам нефінансову інформацію про корпоративне управління, соціальні чинники та екологічні аспекти діяльності підприємств. Поряд із різноманітною корисною інформацією така звітність допомагає стейкхолдерам оцінити, наскільки діяльність компанії – об'єкта інвестицій – стійка у своєму розвитку, наскільки вона схильна до ризиків зміни клімату чи впливає на довкілля [4].

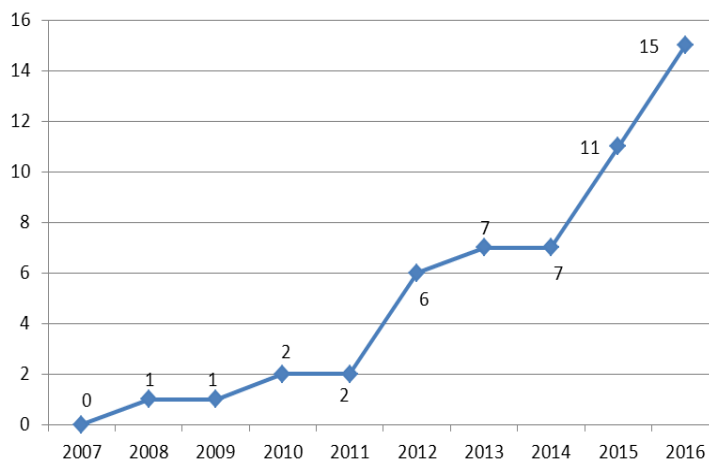

Рис. 2. Кількість компаній в Україні, що підготували нефінансову звітність за стандартом GRI*.

*Складено автором за даними [6].

Різке зростання вимог до звітності зі стійкості призвело у 2016 р. до наявності в 64 країнах 383 інструментів, з яких 248 – обов'язкові та 135 – добровільні звіти [4].

Нефінансова звітність в Україні перебуває на етапі розвитку і має значний потенціал, оскільки на сьогодні незначна кількість компаній складає такого роду звітність. Поштовхом до складання соціальної звітності в Україні був розвиток Української мережі Глобального договору ООН.

У нашій державі підготовка нефінансових звітів є прерогативою великих національних компаній та представництв міжнародних корпорацій. Якщо у 2008 р. нефінансову звітність за стандартом GRI підготувала лише одна компанія, то за підсумками минулого року їхня кількість зросла до 15 (рис. 2). У 2016 році впроваджувати звіти з використанням стандартів GRI почали й великі державні підприємства. Для складання соціальної звітності компанії самостійно вибирають формат, розділи, структуру звіту, а також періодичність публікації.

Українське законодавство не приділяє належної уваги зазначеній проблематиці, тому, формуючи соціальну звітність, компанії повинні розробити власний інструментарій та її методологічну базу, що відповідає стандарту GRI з врахуванням національних особливостей.

Найпоширенішими аспектами складання соціальної звітності в Україні є: умови праці та розвиток людського капіталу; права людини; збереження і відтворення довкілля; доброчинність і благодійництво; взаємодія з місцевими громадами.

Ті компанії, які складають соціальну звітність, особливу увагу приділяють розвитку людського капіталу, формуванню показників корпоративної соціальної звітності, рівню екологічної безпеки.

Переважна більшість компаній у звіті зазначає участь своїх працівників у програмах підвищення кваліфікації й тренінгах, про принципи дотримання прав людини чи трудових відносин, про соціальні вигоди для працівників, створення безпечних умов праці тощо.

Перевагами складання соціальної звітності є: підвищення прозорості компанії; формування довіри до компанії; зміцнення ділових відносин; сприяння доступу до фінансових ресурсів та формуванню іміджу відповідального роботодавця тощо.

Соціальна звітність дає змогу оцінити внесок компанії в забезпечення її сталого розвитку, розвинути зв'язки із зацікавленими сторонами, зміцнити ділові відносини з партнерами, підвищити довіру до компанії, зменшити ризики та підвищити репутацію.

Висновки. Отже, важливість складання соціальних звітів компаніями полягає в доведенні суспільству свого прагнення дотримуватися принципів соціальної відповідальності. Встановлено, що більшість українських компаній сьогодні не приділяє достатньої уваги соціальній звітності і не розглядає її як важливу складову комунікації зі стейкхолдерами. Причинами цього є недостатня розвиненість ефективних регуляторів та правового поля. Розвиток соціальної відповідальності бізнесу та публікування соціальних звітів в Україні потребує формування загальної стратегії й механізмів державної політики у цій сфері, адаптації вітчизняного законодавства до міжнародних стандартів соціальної відповідальності.

Використання досвіду розвинених країн світу в складанні соціальної звітності дасть змогу українським компаніям вийти на новий етап свого соціального, екологічного та економічного

розвитку. Саме соціальна звітність може стати основою для реалізації стратегічних планів компаній.

Бібліографічний список

1. Бочуля Т. В. Інновативний розвиток обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством: монографія. Харків: Інжек, 2015. 404 с.
2. Воробей В., Журовська І. Нефінансова звітність: інструмент соціально відповідального бізнесу. *Global Compact Network Ukraine*. Київ: Інжиніринг, 2010. 77 с.

3. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності. Київ: Інтерсервіс, 2016. 276 с.

4. Любашева О., Сущенко О. Три «П» звітності зі сталого розвитку: проблеми, перспективи, переваги. URL: <http://eizvestia.com/uk/ekonomika-ukr/full/488-tri-p-zvitnosti-zi-stalogo-rozvitku-problemi-perspektivi-perevagi> (дата звернення: 25.02.18 р.).

5. Список країн за ІЛР. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 21.02.18 р.).

6. Центр розвитку КСВ URL: <http://csr-ukraine.org>. (дата звернення: 25.02.18 р.).

Сиротюк Г., Янковська К.

СОЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ КОМПАНІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто сутність та значення соціального звіту, який є основним інструментом соціально відповідального бізнесу. Одним із важливих інструментів покращання діяльності підприємств у контексті соціальної відповідальності є підготовка соціальної (нефінансової) звітності, використання якої допомагає збільшувати зацікавленість стейкхолдерів в діяльності підприємства.

Визначено місце України в рейтингу ООН за Індексом людського розвитку (ІЛР). В останньому рейтингу 2016 р. Україна займала 84-те місце і належала до країн із високим ІЛР.

Досліджено досвід розвинених країн світу у формуванні соціальної звітності. Пріоритетним на сьогодні має стати дотримання принципів соціальної відповідальності бізнесу і як наслідок поширення закордонного досвіду складання соціальної звітності. Соціальна звітність – це звіти компаній, що містять не тільки інформацію про результати економічної діяльності, а й соціальні та екологічні показники.

Встановлено, що нефінансова звітність в Україні перебуває на етапі розвитку і має значний потенціал, оскільки на сьогодні незначна кількість компаній складає такого роду звітність. Вказано на переваги і доцільність складання соціальної звітності українськими компаніями. Встановлено, що більшість українських компаній сьогодні не приділяють достатньої уваги соціальній звітності та не розглядають її як важливу складову комунікації зі стейкхолдерами.

Розвиток соціальної звітності та використання досвіду розвинених країн світу в її складанні дасть змогу українським компаніям вийти на новий етап свого соціального, екологічного та економічного розвитку.

Ключові слова: соціальна звітність, соціальна відповідальність, індекс людського розвитку, стандарти GRI, сталий розвиток.

Syrotyuk H., Yankovs'ka K.

SOCIAL REPORTS OF COMPANIES AS AN INSTRUMENT OF SOCIALLY RESPONSIBLE BUSINESS

The work describes the essence and importance of a social report, which is the main instrument of socially responsible business. Maintenance of social (non-financial) reports is one of the important instruments to improve performance of enterprises in the context of social responsibility. The reports help to rise interest of stakeholders to enterprises performance.

The article determines Ukraine's position in the UNO rating according to the Human Development Index. In the last rating of 2016, Ukraine took the 84th position and belonged to the countries with a high HDI.

The experience of the developed countries of the world in the formation of social reporting has been researched. Nowadays, principles of social responsibility of business should be the primary task, along with application of foreign experience of social reports completing. Social reports are reports of companies, which include not only information about results of economic activity, but also social and ecological indicators.

It is argued that non-financial reporting in Ukraine is at the stage of development and has a substantial potential, because currently there is insufficient number of companies submitting such kind of reports. The research defines advantages and reasonability of social reporting by Ukrainian companies. It is determined that most of Ukrainian companies do not currently pay much attention to social reporting and do not consider it as an important component of communication with stakeholders.

Development of social reporting and application of the experience of the world developed countries in its completing will help the Ukrainian companies to enter a new stage of social, ecological and economic development.

Key words: social reports, social responsibility, human development index, GRI standards, sustainable development.

Стаття надійшла 28.02.2018.